

SENDİKA ÖDENTİLERİ NE OLACAK?

Aydınlık Dergisi, 27 Eylül 2009

Yıldırım Koç

Sendikaların ana gelir kaynağı, üyelerinin ödediği ödentilerdir. Gerçi bir dönem sendikaların gelirleri içinde faizlerin de payı artmıştı; ancak gerek faiz oranlarının düşmesi, gerek faizde parası olan sendika sayısının azalması nedeniyle, üyelerin ödediği ödentiler önemini artırdı.

1950'li yıllarda sendika ödentileri genellikle elden toplanırdı. Birkaç kamu işyerinde sendika ile işveren arasında yapılan anlaşmalara dayanılarak sendika ödentilerinin işveren tarafından işçinin ücretinden kesilerek sendikaya aktarılması uygulaması vardı. Ancak bu uygulama istisnaydı. Sendikacıların büyük çoğunluğu, elde makbuz, üye peşinde koşardı. Hatta bazı sendikalar, makbuzla sendika aidatı toplayan kişilere belirli bir komisyon bile öderlerdi. Hem sendikaların üye sayısının azlığına, hem de elden ödenti toplamada karşılaşılan zorluklara bağlı olarak, sendikalar yoksuldu. Hiçbir sendikanın şimdiki gibi binası yoktu. Sendikacılar arasında sendika arabasına binebilme lüksünü yaşayan da son derece azdı. Türk-İş'in 1957 yılında yapılan üçüncü genel kurulu, şimdiki gibi güzel salonlarda değil, inşaat işkolunun ünlü sendikacısı Tahir Öztürk'ün (Fukara Tahir) Ulus'ta Rüzgarlı Sokak'taki kahvesinde toplanabilmişti.

1963 yılında kabul edilen 274 sayılı Sendikalar Yasası ile (belirli koşulların yerine getirilmesi durumunda) sendika ödentilerinin işveren tarafından kesilmesi uygulaması başladı. Bu konuda hiçbir kısıtlama yoktu. Sendika, tüzüğü ve genel kurul kararları uygunsuzsa, ödenti dışındaki bazı kesintileri de işverene yaptırtabiliyordu. Örneğin, birçok sendika, toplu sözleşme zammı yapıldığında, ilk ay zam farkını da alırdı. Ayrıca, sendika ödentilerine bir üst sınır da konmamıştı. Bazı sendikalar, konfederasyon ödentisini de üyeden keserdi. Bu düzenleme, sendikaların gelirlerini iyice artırdı. İyi mi oldu, kötü mü oldu, bunu ayrıca tartışmak gerek.

12 Eylül darbesinden sonra ilginç bir gelişme yaşandı.

Darbecilerin atadığı kişilerden oluşan Danışma Meclisi'nde kabul edilen Anayasa taslağında, "üye, aidatını sendikaya doğrudan öder" sözleri yer alıyordu. Diğer bir deyişle, sendika ödentilerinin işveren tarafından kesilmesi zorunluluğu sona eriyor, hatta yasaklanıyordu. Sendikacılar büyük bir sıkıntı yaşadı. Herhalde bu ara belirli görüşmeler ve pazarlıklar yapıldı. Milli Güvenlik Konseyi, Danışma Meclisi'nin kabul ettiği Anayasa taslağından bu düzenlemeyi çıkardı. 1983 yılında kabul edilen 2821 sayılı Sendikalar Yasası'na da sendika ödentilerinin işveren tarafından kesilmesi düzenlemesi yeniden kondu.

Bunları niçin hatırlattım?

Hasan Tahsin'in "www. t24.com.tr" sitesinde geçen hafta yayımlanan yazısında çok ilginç bazı gelişmeler anlatılıyor. Duyumlara göre, hükümet yeni bir yasa tasarısı hazırlamış ve bu tasarıda sendika ödentilerinin işveren tarafından kesilmesi uygulaması sona erdirilecekti.

Düşünebiliyor musunuz ne olacağını? Sendika şube yöneticisi, elinde makbuz, üyelerin peşinde koşacak. Üye, ödediği ödenti karşılığında hizmet isteyecek. Şube delege seçiminden sonra işyerine uğramayan sendikacı büyük sıkıntı yaşayacak. Sendika üyesi bugün eline geçen net ücrete bakıyor, sendikaya ödediği ödenti ücretten bile saymıyor. Ancak şimdi eline geçen net ücretten bir ödenti vermeye başladığında, daha farklı hareket edecek. "Bugün git, yarın gel" başlayacak. Bazı işçiler pazarlık yapacak; "bu ay bir miktarını vereyim; gelecek ay tamamlarım" diyecek. Bir kısım muhalif işçi, ödenti vermeyerek sendikacıyı cezalandıracak. Bu tür olası tavırları daha da uzatabilirsiniz.

Sendika ödentisinin elden toplanması, sendikacıyı üyeye muhtaç bırakır; sendika-içi demokrasinin gelişmesine katkıda bulunur. Buna karşılık, sendikayı da mali açıdan zayıflatır. Sendikanın mali açıdan zayıflaması ne anlama gelir? Grev fonları mı küçülür, yoksa sendikacıların arabaları mı? Özetle; sendika ödentisinin işveren tarafından kesilmesinin veya kesilmemesinin, iyi ve kötü yanları vardır. Bunu tartışmakta yarar var.

Zaten galiba ortada bir tehdit söz konusu. Hükümet, ölümü gösterip sıtmaya razı etme politikasını uyguluyor, sendikaları iyice sessizleştirmeye, teslim almaya çalışıyor. Ancak burası Türkiye, ne olacağı da belli olmaz. Bakalım sendikaların hükümete karşı tavrı nasıl gelişecek.